

Oponentský posudek na disertační práci

Bendíková, Soňa: *Kótové z Modrých hor: mýty a pověsti. Kotas of the Blue Mountains: Myths and Legends.* Ústav jižní a centrální Asie, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2012, 253 s.; mapa, 57 il., nahrávky příběhů na audio CD

Autorka si pro svou disertační práci zvolila odborně náročné a doposud relativně málo probádané téma – kmenové etnikum Kótů obývajících pohoří Nílgeri (Modré hory) na pomezí indických svazopvých států Tamilnádu, Kérala a Karnátaka, měnící se způsob života tohoto společenství, jeho sociální strukturu, náboženství a kulturu s důrazem na orální tradice a jejich proměny. Vycházela přitom z výsledků terénních výzkumů, jež prováděla v kótských vesnicích v červenci a srpnu 2003 a 2007 (v návaznosti na studijní pobyt v r. 2001), během nichž měla možnost hlouběji poznat dané etnikum a zejména zaznamenat celkem 23 příběhů různé délky od pěti informantů.

Jako šťastný nápad lze ocenit rozhodnutí nově shromáždit doklady orálního dědictví Kótů v místech, kde ve 30. letech 20. stol. prováděl terénní výzkum přední americký indolog M. B. Emeneau, jenž tehdy zaznamenal téměř čtyři desítky příběhů, následně vydaných v díle *Kota Texts* (4. sv., Univ. of California Press 1944, 1946), a porovnat výsledky obou výzkumů (Emeneauovy záznamy a nově zaznamenané příběhy z kótské vesnice Kolmél) z typologického, obsahového i formálního hlediska.

Z porovnání *Kota Texts* s nově pořízenými nahrávkami vyplývají některé zajímavé závěry: přestože se část nově zaznamenaných příběhů obsahově shoduje s Emeneauovými texty, jsou vesměs stručnější, vyprávění je méně květnaté. Autorka tuto skutečnost vysvětluje tím, že příběhy již nepředstavují součást živé orální tradice, jsou v podstatě zapomenuté a oslovení informanti si v paměti vybavovali kusé vzpomínky na jejich děj (s. 115). Na základě tematické a stylistické analýzy nově shromážděných textů, jež netvoří součást Emeneauovy sbírky, autorka dospěla k závěru, že se nejedná o nově vytvořené texty, ale rovněž o staré kótské příběhy, jež z nějakých důvodů nebyly do *Kota Texts* zařazeny (s. 118).

Materiál, který disertantka získala, je cenný a přínosný zejména proto, že tradice lidových vyprávění se mezi Kóty vytrácí, je vytlačována novými médii a změnami v kótské společnosti, takže s mizejícími pamětníky znamená pořizování autentických záznamů tradičních příběhů zásadní příspěvek k jejich uchování (práce nabízí texty v kótské verzi přepsané do latinky, jejich audionahrávky na přiloženém nosiči a jejich překlad do češtiny, s. 161–218).

K autentičnosti výsledků přispěla též skutečnost, že autorka při sběru dat a materiálů v podmínkách poměrně uzavřené kótské společnosti zvolila metodu rozhovorů a zúčastněného pozorování, jež na vnějším pozorovateli vyžaduje, aby se stal součástí sledovaného sociálního prostředí, začlenil se do společenských vazeb a sledoval cílovou skupinu zevnitř, téměř z pozice jejího člena. Úspěch zaznamenala hlavně díky schopnosti co nejvíce splynout s prostředím, ať již způsobem odívání, stravování či dodržování společenských pravidel.

Poznatky získané z autopsie, při terénním výzkumu, vhodně doplňují informace čerpané z relevantní odborné literatury, od monumentálního sedmisvazkového kompendia Edgara Thurstona *Castes and Tribes of Southern India* (Madras 1909) přes dobové relace, úřední zprávy či historické přehledy (W. E. Marshall, 1873; W. H. R. Rivers, 1906; F. Price, 1908) až po moderní etnografické a kulturní studie. V seznamu literatury však jsou, bohužel, zaznamenány namísto prvních vydání pouze pozdější reprinty, což může budít nepatřičný dojem, že jde o tituly pocházející z nedávné doby (Rivers 1986; Thurston 1987; Marshall 1995; Price 2000). Tento nedostatek se však týká jen bibliografie, odkazy v textu obsahují obě data.

Oborové zaměření práce je především kulturně antropologické, sociologické a literárněvědné, historii regionu Modrých hor a jejich kmenových společenství se věnuje jen okrajově. Při jednom z historických exkurzů do 12. stol., kdy Nilgiri dobyl generál hójašálského vládce Višnuvardhany (1108–1152), autorka odkazuje na epigrafický pramen, Višnuvardhanův sanskrtský nápis, objevený v Páršvanáthasvámího osadě (*bastí*) v okrsku (*táluku*) Čámarádnagar. B. Lewis Rice (*Epigraphia Carnatica*, Vol. IV. Inscriptions in the Mysore District, Part II, Mangalore 1898) tento nápis z r. 1117 publikoval pod pořadovým číslem 83 v přepisu do latinky, v překladu do angličtiny a v kannadském písmu (s. 10, 16, 26). Odtud zřejmě čerpal Kamil V. Zvelebil, jenž úryvek v českém překladu použil jako motto úvodní kapitoly v knížce *Podivuhodné příběhy a písně z Modrých hor* (Triton, Praha 2003, s. 7). Autorka nejenom cituje tento text získaný z druhé ruky, ze Zvelebilovy práce jako „pramen“, ale navíc i s tiskovými chybami, jež se nedopatřením objevily v citované předloze: „Nápis číslo 38 (sic) z Čámrádnagaru (sic).“ Jde o školáckou chybu, jež by se v disertační práci neměla objevovat. (K autorčině cti lze dodat, že jde o ojedinělý lapsus tohoto typu.)

Pochybnosti vzbuzuje rovněž autorčin systém přepisu indických toponym a odborných termínů do češtiny. Zatímco názvy v tamilštině (a dalších indických jazycích) uvádí většinou korektně (i když se ani zde nevyvarovala chyb: např. malajálamsky Kalikat sluje Kólikkótu, nikoli Kólikóte, s. 14 apod.), v češtině je svévolně, často až familiárně zjednodušuje. Není důvod přepisovat Kóttagiri jako Kótagiri, Kúdalúr jako Gudalúr, Kunnúr jako Kúnúr (s. 29), horu Doddabetta jako Dodabeta (s. 30), rozpaky vzbuzuje Pondičery namísto Puduččéri (s. 23), stejně jako Úty (podle angl. Ooty) namísto Udakamandalam (takto v tamilštině i v hindštině, jež je pro Indii geografickým jazykem, s. 18 a passim); záhadného původu je český přepis místního názvu hory Snowdon jako Nótišy (s. 31). Překlepy se objevují i v indických názvech reálií, osobní vlastní jména jsou nedůsledně uváděna buď v českém či anglickém přepisu (Rangaráman, ale Vijayakumar, Kumaran apod.).

Uvedené výhrady nicméně nezpochybnují odbornou hodnotu disertační práce jako celku, ani její nesporný přínos poznání kótského etnika a jeho slovesnosti. Doporučuji, aby disertace byla přijata k obhajobě.

V Praze dne 21. dubna 2012

PhDr. Jan Filipický, CSc.